

božjega še v sebi, presunil bi ga ta prizor, da bi padel na kolena in se trkal na grešne prsi.

Ali ta dva sta vže davno omrznila za vse nadzemesko. Vražji nasmeH je legel — starejšemu — na lice; izdrl je bodalce in — zabodel meniha.

„Oče, odpusti jim . . .“ razlegalo se je zategneno po zidinah in Damijan je ležal mrtev pred altarjem. Kri je vrela iz srca, katero je tako ljubilo svoje sovražnike. Ali komaj je jeknil sveti mož, zaženó skovirji in sôve silen hrup pod stropom. Glasi so bili tako odurni in grozeči, da se razbojnika poloti strah. S krvavim bodalcem dere iz cerkve in maha okolo sebe, kakor bi hotel odganjati preganjalce. Zakaj ujede so tropoma frčale iz cerkve. Mlajši továriš se je pa drvil za njim. Ali v tem, ko maha oni z bodalcem, zadene v prsi svojega spremljevalca, da se takó zgrudi na zemljo.

„Joj, mene si zaklal,“ zakriči obupno in grda kletev je bila zadnja beseda nesrečneža. Tedàj se še le obrne stari kosmatinec in se zavé, kaj je storil. Ob prijatelju je stal in si ruval v divjem srdu lasé. Nad njim so pa kričali skovirji, ki so se krohotali dejanju in bili veseli, češ, mi smo maščevali smrt menihovo. Takrat se pa vzbudi v razbojniku črv vesti, ki je vže dolgo miroval. Zato je pa glódal sedàj toliko bolj pereče. Divjal je zlodejnik po hosti, tulil kakor divja zvér. Ljudje so se ga bali in strašili neposlušne otroke z njim.

Begal je, kakor nekđaj Kajn. Nikjer ni imel miru. Po noči se mu je prikazoval menih. Rana mu je zevala na prsih in z roko je pretil razbojniku. Skovirjev in ptičev se je takó bal, da je bežal pred njimi in pogosto iskal pomoči pri ljudéh. Ti so trdili, da je zbláznel. Mi bi pa rekli z Martinom Krpanom:

„Če se človek zasukne s prave poti, naj bode še tako močan pa se vender boji, če veja ob vejo udari.“

Basnigoj.

O polnoči.

jeminasta — o polnoči!“ tako se čudi morda marsikdo pridnih „Vrtčevih“ čitateljčkov, „o polnoči pa menda nisem bil še nikoli zbujen. Nè, nè pomnim. Hù, o polnoči, ko je vse v najslajšem spanji, kaj se utegne neki tedàj znamenitega primeriti?“ — I, kajpada, kadar se zarijejo pod gorko odejo mlade otročje stvarce in tako na lahno zaspé, kakor morejo le nedolžne duše, ter se začnó v spanji smehljati prav kakor angeljčki na podobical -- i, kajpada, potem se ne zbudé tako brž, o polnoči je še mnogo prezgodaj. In naj bi takega zaspančka tudi s posteljo vred odnesli tatovi, pa močno dvomim, da bi se zbudil. Zato je pač opravičeno vprašanje iz mladih ust, kaj neki bi se prigodilo o polnoči.

No, no, saj se dobro poznamo. Sam sem bil na las tak, ko sem bil še v tistih letih, da mi je po zimi mati na peči pogrevala rjuhe, kadar je bilo v spalnici premalo zakurjeno. Kaj sem takrat jaz vedel, kdaj se neha jeden dan ter začne drugi! Toda ščasoma je pa vender-le tako naneslo, da sem slišal biti dva-

najsto uro po noči. Pa ne le jedensamkrat, ampak še celó večkrat. Precej vse natanko razložim, kakor se spominjam.

Prvič sem imel komaj šest let. Jeseni je bilo, več dnij zaporedoma je vže lil dež, da ni bilo za nobeno delo. Ob osmih zvečer smo vže odmolili ter šli spat. Dobro ležemo, kar priteče soseda klicat našo mater:

„Mica, ali ste šli vže vsi spat? Lepo te prosim, vstani no in pojdi pomagat, da pripraviva — z Bogom bodo prišli k našemu strijeu. Tako nanagloma ga je prijelo nocoj.“ —

Oče in mati sta vstala ter šla k sosedovim, otroci pa smo ostali sami domá. Meni je jela hoditi na misel smrt. „K sosedu bode prišla po strijca, kaj, če bi jo še k nam naneslo.“ Pošteno sem se zbal in le sreča, da nisem bil sam. Kasneje sta se vrnila oče in mati ter povedala, da je strijeu zeló hudo, naj molimo zánj. Ko so ugasnili luč, vtaknil sem glavo pod odejo, da bi pač smrt ne zagledala mojega vratú, ker bode hodila morda prav blizu nas. — Zaspal sem. Tedáj pa se mi je zasanjalo, da je stopila prav natihoma v spalnico — sama živa smrt. Jaz sem sedel takrat — takó se mi je zdelo — na postelji ter se je tako ustrašil, da nisem spravil nobenega glasú iz grla, ko sem hotel poklicati očeta na pomoč. Smrt me ostro pogleda, zamahne s koso in moja glava se zvali po tleh. Toliko sem še videl — da-si vže brez glave — kako se je pokazala na vratu kri, potem pa nisem mogel dihati, v grlu me je preveč dušilo, še slednjč poskusim zasôpsti, zamahnem z obema rokama ter se — zbudim. In tedáj mi je odleglo; odgrnil sem namreč odejo, katero sem imel poprej pretesno zavito okrog glave, da nisem mogel prosto dihati. Da bi se prepričal, ali sem živ ali mrtev, potipal sem se za vrat ter dognal, da je še nepoškodovan, da še stoji na njem glava. Vender sam sebi nisem verojel, da živim; kar se izproži na steni ura ter bije počasi dvanajst. No, ker sem slišal urin ropot, potolažil sem se precéj, saj mrtveci ne slišijo. Toda še nisem bil zadovoljen. Zbudim toraj mater, da je prižgala luč. Ko je vse osvetila in ko na tleh ni bilo moje glave, smrti tudi nikjer, in ko mi je razložila, da se mi je le sanjalo, umiril sem se ter kmalu vnovič zaspal. Kaj nè, trda mi je predla, ko prvič nisem spal o polnoči? — Drugič je bilo pa takó-le:

Konec vasi je po noči začel goreti kozolec. Nočni čuvaj je hitro sklical ljudi in nastal je tak vrišč in krik in tek, da so bili naši brž vsi po konci. Da-si sem spal kot tnaló, vender to je bilo pa le preveč! Nakrat sem bil predramljen. Ej, kdor še ni doživel ognja po noči, ta ne vé, kako naglo prežene požar človeku zaspanec z očij. In kako te zbega tisti rdeči žar in čudna svetloba! Sam ne veš, kaj počneš. Tudi jaz sem bil tako zmeden, da sem oblekel suknjico narobe ter capljaj za materjo proti pogorišču, pa nisem opazil svoje zmote, da-si je bilo od ognja daleč na okrog vse svetlo. No, hvala Bogu, posebne sile ni bilo: pogorel je samó tisti kozolec, drugo pa so obvarovali. Ko ni bilo več nevarnosti, peljala me je mati domóv in tedáj je zahreščala naša ura ter udarila dvanajstkrat. — Dvakrat toraj, kakor sem vam ravnokar dopovedal, bedel sem ob dvanajsti uri po noči, in glejte, obakrat se mi je slabo godilo. Dal Bog, da bi vam nikdar taki dogodki ne kratili sladkega počitka!

Toda nekoč — bilo je kmalu po zadnjem dogodku — sem se pa o polnoči veselil, kar se je dalo. Veste, kaj je bilo? No, pa uganite, če si upate! — Vže

vidim, da mi ne pogodite tako lahko zastavice, zato vam raje sam povem, da je bilo prav tak čas, kakor je sedaj, ko otroci tako radi ubogajo in molijo ter so tako pridni. Tisto noč, katero nosi sv. Miklavž, zbudil sem se namreč še pred polnočjo — pa stavim glavo, da tudi drugi otroci to noč niso vsi spali in ne bodo nobeno leto, kaj? — in nisem odlegel, dokler ni bila svetilnica prižgana. Radosten sem skočil k mizi ter pregledoval obilne darove sv. Miklavža in mu obetal, koliko molitvic bova zmolila z bratom, kadar vstane še on, ná! pa je udarila ura polnoči.

„Ivan, spat, spat, kaj boš slonel in visel po noči? Jutri se boš še stokrat lahko nagledal. Le hitro ubogaj, da se ne zbudi še Tinček, saj vaju bom poklicala jutri vže na vse zgodaj.“ Tako me je opomnila mati, in slušal sem. Težko sem se sicer ločil od lepih stvari ter obžaloval, da ni vže o polnoči dan. Jeli, kako me je Miklavža dar premotil? Kaj bi neki drugikrat rekel, da bi mi bilo vstati o polnoči? Saj pravim, no pa še rečem: človek na vse pozabi, kadar je v kako stvar preveč zaverovan!

Kar sem doslej pripovedoval iz svojih mladih dnij o vstajanju o polnoči, to so bili le izredni dogodki. Drugače sem spal sredi noči, kakor sploh ljudje, kakor tudi vi. Samó jedenkrat na leto nisem hodil spat do polnoči, bilo je to vselej — na sveti večer. Dà, dà, ta večer pa ne v posteljo, saj nihče ne misli na spanje! Kako neki, ko je toliko novega, toliko lepega in zanimivega! O mraku je pokropil in pokadil oče okrog hiše in po vseh shrambah, da je dišalo povsodi kakor v cerkvi, v kotu sobe je naredil vže prej jaslice, meni pa dovolil, da sem smel sedaj prižgati svečice. Mati je položila na pregrnjeno mizo dva hleba-poprtnjaka, sploh je bilo vse tako slovesno, da nikoli v letu ne takó. Pa še nekaj ne smem pozabiti. Pri naši hiši pekó navadno črni kruh. O božiči pa smo imeli belí, a ne samó to, tudi povitico. Sedaj pa sodite: na sveti večer sem imel te bele povitice, kolikor sem le pozelel, večerja je bila tudi boljša, kakor drugekrati, in za nameček je bil pa še poln pisker kuhanih suhih hrušek v tisti sladki hruševki; no, no, potem pa bodi človek zaspan! Nadalje lepe svete pesni, molitvice, pravljice . . . in drugo! Toda ni, da bi še kaj pravil, saj se ne dá vse popisati, ko bi še tako rad hotel. To je treba doživeti.

Zatoraj pa le čujte letos vsi na sveti večer, pa glejte dobro in poslušajte zvesto, in zagotavljam vas: nikdar ne pozabite tega zares svetega večera. Če bi pa jel kdo dremati proti najstem, zakaj najstja je le najstja, steče naj nekolikokrat po sobi in prešlo mu bode. Seveda v cerkev k polnočnici, kjer je tudi zeló zeló lepo, vas letos morda še ne bodo pustili, premajhni ste še in premraz je tačas. Toda domá pa le čujte do polnoči — saj najbrž niste še nikoli, ter pomislite, da to ni kar si bodi — in pómnite, da je to uro prišel v Betlehemu na svet Jezus Kristus, kateri je prebudil svet iz dušnega spanja, katero je spalo dotlej človeštvo prav tako trdno, kakor mi telesno o polnoči.

Kajtimar.

